

Yttrande över promemorian Ds 2017:68 Förutsättningar för vissa särskilda boendeformer för äldre, Socialdepartementets diarienummer 82018 / 00054 / FST

IVO tillstyrker förslagen om tillståndsplikt och tillsyn över den föreslagna boendeformen, men anser att en förhandsgranskning av företrädares förutsättningar att bedriva verksamheten, i enlighet med vad som föreslås i lagrådsremissen Ökade tillståndskrav inom socialtjänsten och skolväsendet, utgör en mer ändamålsenlig prövning. IVO förespråkar alltså att fokus för tillståndsprövning och tillsyn ska vara lämplighetsprövning.

4 Överväganden och förslag

Med den reglering som föreslås får IVO samma verktyg att använda sig av som vid tillståndsprövning och tillsyn av verksamheter som vänder sig till personer som befinner sig i en betydligt mer utsatt situation än den målgrupp som kan komma att bli aktuell för den föreslagna insatsen. IVO anser att det är alltför oklart vad insatsen ska syfta till eller vilket innehåll verksamheten ska ha för att en tillståndsprövning, såsom den idag är utformad, ska kunna vara ändamålsenlig för den aktuella verksamheten.

Det behöver klargöras tydligare vilken form av stöd, hjälp och service som kan ingå i den föreslagna särskilda boendeformen. Detta för att IVO ska få rättsligt stöd, särskilt i sin tillsynsverksamhet.

4.1 Hemsjukvård

Det framgår tydligt av promemorian att kommunerna inte ska vara skyldiga att erbjuda kommunal hälso- och sjukvård enligt 12 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL, utan att de istället ska ges sådan möjlighet enligt den föreslagna kompletteringen i 12 kap. 2 § HSL. IVO vill dock uppmärksamma att mellanboenden kommer att omfattas även av bestämmelsen i 12 kap. 1 § HSL med dess nuvarande innehåll. Detta som en följd av att mellanboenden föreslås regleras även i 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen (2001:453), SoL, en bestämmelse som det hänvisas till i 12 kap. 1 § HSL. Det är därför angeläget att regleringen i 12 kap. 1 § HSL ses över.

4.2 Tillståndsplikt

Det behöver klargöras vad tillståndsprövningen ska omfatta. IVO förordar att det bör vara en mindre omfattande tillståndsprövning än den som sker idag avseende tillståndspliktiga verksamheter. Det framgår av promemorian att det inte bör ställas några krav på den som bedriver mellanboenden att säkerställa att bostaden blir ändamålsenlig för den enskilde. Detta talar för att motsvarande tillståndskrav inte kan gälla som de som gäller för boenden för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Detta eftersom IVO vid sin prövning av andra tillståndspliktiga verksamheter enligt SoL som bedrivs i särskilda lokaler, inklusive de särskilda boenden som finns idag, bedömer lokalens ändamålsenlighet. Det gör IVO med stöd i vad som framgår av lagens förarbeten där det anges att det även bör kunna ställas krav på att lokaler och utrustning är ändamålsenliga (prop. 1996/97:124, s. 186).

IVO anser att tillståndsprövningen huvudsakligen bör fokusera på en förhandsgranskning av företrädares lämplighet. IVO ser ett behov av att regleringen i 4 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937), SoF, angående ansökan om tillstånd, anpassas såvitt avser verksamhet i form av mellanboenden.

4.3 Tillsyn

Genom att de föreslagna bestämmelserna avses föras in i SoL och inte i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter, åligger det kommunerna att efterleva lagens krav på bl.a. dokumentation, kvalitet, egenkontroll, avvikelshantering (synpunkter och klagomål/lex Sarah), avgifter m.m. och det innebär att IVO kan utöva tillsyn över att detta sker i enlighet med gällande regler.

IVO menar dock att fokus även för tillsynen bör vara att utifrån risker granska huruvida den som ska bedriva verksamheten fortsatt har förutsättningar att bedriva verksamheten med god kvalitet och säkerhet utifrån andra omständigheter, såsom efterlevnad av krav enligt aktiebolagslagen och sådana förpliktelser som gäller för att bedriva den aktuella verksamheten.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Gunilla Hult Backlund. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Sabina Wikgren Orstam, Patric Winther och tf. avdelningschefen Ulla Johansson deltagit. Juristen Johanna Eksgård har varit föredragande.

Inspektionen för vård och omsorg

Gunilla Hult Backlund

Johanna Eksgård